

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО.ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

УДК 342.9:341.6

DOI: 10.31359/1993-0909-2024-31-3-15

В'ячеслав Станіславович Політанський

*Сектор теоретико-методологічних проблем організації державної влади
Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України
Харків, Україна*

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Анотація. У статті проведено глибокий аналіз нормативно-правових актів та практичних аспектів, що сприяють упровадженню та функціонуванню електронного судочинства в країнах Європи. Дослідження охоплює широкий спектр країн, розподілених за географічними регіонами Європи, що дозволяє отримати комплексний погляд на різноманітні підходи до електронізації судочинства. У статті детально розглянуто нормативно-правові акти, які стимулюють розвиток електронного судочинства в Європі. Аналізується, як законодавчі ініціативи та регуляторні механізми впливають на впровадження новітніх технологій у судовій системі, включаючи стандарти електронного документообігу, вимоги до кібербезпеки та процедури електронного судочинства. Зокрема, в північній Європі досліджуються такі країни, як Великобританія, Латвія, Литва, Естонія та Фінляндія, кожна з яких має свої особливості в реалізації електронних судових систем. У західній Європі досліджено досвід Австрії та Німеччини, які мають розвинені електронні судові системи з високим рівнем автоматизації та інтероперабельності. У східній Європі, зокрема в Польщі та Республіці Молдова, розглядається впровадження електронного судочинства в контексті ринкових трансформацій і підтримки з боку міжнародних організацій. У південній Європі аналізується досвід Італії та Іспанії, які зосереджені на покращенні доступу до правосуддя та підвищенні ефективності судових процесів через електронні платформи. У країнах частково розташованих в Європі, таких як Грузія і Туреччина, розглядається впровадження електронного судочинства в умовах різних політичних та економічних реалій. На основі отриманих результатів стаття надає рекомендації щодо адаптації найкращих практик для України, включаючи рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання, покращення технологічної інфраструктури та забезпечення інтеграції електронних систем в існуючі судові процеси. Ці рекомендації можуть сприяти підвищенню ефективності, доступності та прозорості судового процесу в Україні.

Ключові слова: електронне судочинство, електронне урядування, інформаційно-комунікаційні технології, інформація, держава, Інтернет.

Viacheslav S. Politanskyi

Sector of Theoretical and Methodological Problems of the Organization of State Power
Scientific Research Institute of State Building AND Local Government
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine

EXPERIENCE IN THE IMPLEMENTATION AND OPERATION OF ELECTRONIC JUSTICE SYSTEMS IN EUROPEAN COUNTRIES

Abstract. *The article provides an in-depth analysis of the legal acts and practical aspects that facilitate the implementation and functioning of e-court proceedings in European countries. The study covers a wide range of countries, divided by geographical regions of Europe, which allows for a comprehensive view of various approaches to the electronicization of court proceedings. The article provides a detailed review of the legal and regulatory framework that stimulates the development of e-justice in Europe. The author analyzes how legislative initiatives and regulatory mechanisms affect the introduction of the latest technologies in the judicial system, including electronic document management standards, cybersecurity requirements and e-judicial procedures. In particular, in Northern Europe, the study focuses on such countries as the United Kingdom, Latvia, Lithuania, Estonia, and Finland, each of which has its own peculiarities in the implementation of electronic court systems. In Western Europe, the experience of Austria and Germany, which have developed electronic court systems with a high level of automation and interoperability, is studied. In Eastern Europe, in particular in Poland and the Republic of Moldova, the implementation of e-court proceedings in the context of market transformations and support from international organizations is considered. Southern Europe analyzes the experience of Italy and Spain, which focus on improving access to justice and increasing the efficiency of court proceedings through electronic platforms. In countries partially located in Europe, such as Georgia and Turkey, the implementation of e-justice in the context of different political and economic realities is considered. Based on the findings, the article provides recommendations for adapting best practices to Ukraine, including recommendations for improving legal and regulatory frameworks, enhancing technological infrastructure, and ensuring the integration of electronic systems into existing court processes. These recommendations can contribute to increasing the efficiency, accessibility and transparency of the judicial process in Ukraine.*

Keywords: *electronic justice, electronic government, information and communication technologies, information, state, Internet.*

ВСТУП

Сучасний світ перебуває на порозі четвертої промислової революції, яка характеризується швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та їх проникненням у всі сфери суспільного життя. Однією з ключових галузей, що знає значних змін у зв'язку з цим процесом, є судочинство. Традиційні підходи до організації судових процесів усе частіше поступаються місцем новітнім тех-

нологіям, які не тільки підвищують ефективність роботи судових органів, але й сприяють забезпеченню принципів відкритості, доступності та справедливості правосуддя. Впровадження систем електронного судочинства стає одним із найважливіших напрямів реформування судових систем багатьох країн світу, і Європа в цьому процесі займає передові позиції [1].

Електронне судочинство включає в себе широкий спектр технологічних рішень, спрямованих на автоматизацію та оптимізацію судових процедур. Це, зокрема, електронне подання документів, проведення судових засідань у режимі відеоконференції, електронний обмін інформацією між учасниками процесу, доступ до судових рішень через інтернет, використання електронних підписів та цифрових печаток. Упровадження таких систем дозволяє зменшити строк розгляду справ, знизити витрати на ведення справ, підвищити прозорість і підзвітність судової системи, а також мінімізувати ризики корупції та людських помилок [2, с. 95].

На нашу думку, електронне судочинство, яке є результатом еволюції електронного урядування, має значні переваги, адже використання комп'ютерних технологій та інформаційних систем у зарубіжних країнах демонструє позитивне сприяння оптимізації процесу здійснення правосуддя, дозволяє забезпечити рівномірне навантаження на суддів залежно від кількості розглянутих справ, що дає можливість оперативного збільшувати кількість суддів у випадку зростання числа справ певної категорії, тим самим уникати затягування строків розгляду.

Досвід країн Європи в упровадженні електронного судочинства є надзвичайно цінним для України, яка знаходиться на шляху до реформування своєї судової системи. Європейські країни, такі як Естонія, Німеччина, Франція та Іспанія, вже мають значний досвід у цій сфері, і їхні досягнення можуть служити орієнтиром для нашої держави. Успішна реалізація проєктів електронного судочинства в цих країнах свідчить про значні переваги електронного судочинства, водночас висвітлює й певні виклики, з якими стикаються ці держави в процесі впровадження новітніх технологій.

Серед науковців поширеною є практика класифікації онлайн-судів першого та другого покоління. Так, наприклад, онлайн-суди першого покоління переважно здійснюють розгляд нескладних спорів за допомогою електронної комунікації з мінімальною обробкою даних і алгоритмізацією процесів [3, с. 189]. До таких судів скажімо відносяться австралійський електронний зал суду (eCourtroom), який працює з 2001 року й дозволяє сторонам надсилати документи та докази через Інтернет, а також британський сервіс «Money Claim Online», який дозволяє подавати та розглядати позови про стягнення грошової заборгованості повністю онлайн, якщо відповідач не подає зустрічний позов [4, с. 68].

Відмінною рисою онлайн-судів першого покоління було перенесення комунікації в онлайн-простір з можливістю проведення онлайн-засідань або без них на основі виключно електронної комунікації. Натомість онлайн-суди другого

покоління не лише переносять комунікацію в онлайн, а й створюють нові гібридні системи вирішення спорів. Замість удосконалення існуючих судових процедур за допомогою технологій, такі суди розробляють нові процеси, що базуються на унікальних можливостях цифрових технологій, використовуючи нові інструменти та залучаючи нових фахівців для виконання нових завдань [3, с. 167].

Важливим аспектом упровадження електронного судочинства є нормативно-правове забезпечення цього процесу. Законодавчі ініціативи мають на меті створити правові основи для використання новітніх технологій у судовій сфері, а також установити чіткі правила щодо захисту інформації, прав учасників судових процесів та відповідальності за порушення норм електронного судочинства [5, с. 85].

Особливої уваги заслуговує питання адаптації законодавства, забезпечення кібербезпеки, підготовки суддів і працівників суду до роботи з новими технологіями, а також забезпечення доступності правосуддя для всіх громадян. Ця стаття є внеском у наукову дискусію про цифровізацію правосуддя й сприятиме підвищенню розуміння викликів та можливостей, пов'язаних з упровадженням електронних систем у судочинство.

Дослідження досвіду впровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Європи, їх впливу на ефективність судових процесів, внеску в забезпечення доступності правосуддя та дотримання прав громадян, а також узагальнення існуючого масиву напрацювань з цієї проблематики є складним завданням, що пояснює його недостатню наукову розробленість. Окремі аспекти цього питання, у той чи інший спосіб досліджували такі закордонні й вітчизняні учені, як: Е. Katsh [3], Р. Kettunen [17], О. Rabinovich-Einy [3], З. М. Гадецька [1], І. П. Демченко [2], О. М. Дубенко [19], І. Каланча [8], В. Л. Качурінер [20], Н. В. Кушакова-Костицька [6], А. Л. Паскар [11], А. Пахлеванзаде [20], М. М. Ткаченко [5], Т. А. Цувіна [4], А. І. Штабрат [1].

Мета статті – дослідити досвід упровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Європи, проаналізувати кращі практики та вивчити проблеми з якими стикаються країни в процесі впровадження електронного судочинства, сформулювати рекомендації для України щодо ефективної інтеграції таких систем у національну судову систему, а також надати авторський висновок та рекомендації щодо подальших напрямів її реалізації.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для досягнення сформульованих мети і завдань у дослідженні застосовуються загальнонаукові та спеціальні для правознавства методи та способи наукового пізнання. Це дозволило якнайретельніше проаналізувати всі питання стосовно поетапного дослідження досвіду впровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Європи, як одного з ключових інститутів здій-

снення електронного урядування та новітньої й повноцінної процедури здійснення й відправлення правосуддя в електронній формі.

Загальнонаукові методи включають аналіз та синтез, індукцію та дедукцію, порівняльний та історичний метод. Аналіз передбачає детальне дослідження нормативно-правових актів, що регулюють електронне судочинство в різних європейських країнах. Наприклад, можна проаналізувати законодавчі акти Франції, Німеччини та Італії, порівнюючи їх положення щодо електронного подання документів і онлайн-судочинства. Це дозволяє виділити ключові компоненти, такі як вимоги до електронних доказів і процедури дистанційного судочинства. Синтез інтегрує отримані дані для створення узагальненої картини електронного судочинства в Європі, що дозволяє сформулювати комплексний підхід до розробки рекомендацій для України на основі найкращих практик, виявлених у різних країнах. Індукція передбачає використання конкретних прикладів упровадження електронного судочинства, таких як досвід Великої Британії з упровадження системи електронних документів, для виявлення загальних тенденцій та особливостей. Дедукція дозволяє зробити загальні висновки про ефективність систем на основі індуктивних даних, узагальнюючи їх для створення теоретичних моделей або рекомендацій. Наприклад, узагальнені висновки можуть бути використані для формулювання рекомендацій щодо впровадження електронного судочинства в Україні. Порівняльний метод допомагає виявити як спільні, так і відмінні риси в практиках упровадження електронного судочинства в різних країнах. Наприклад, порівняння систем електронного судочинства різних країн Європи дозволяє зрозуміти, які аспекти є найбільш успішними в різних контекстах. Історичний метод досліджує еволюцію електронного судочинства в Європі, дозволяючи прослідкувати, як і чому змінилися підходи до впровадження й функціонування цих систем.

Спеціальні методи для правознавства включають нормативно-правовий аналіз, юридичний моніторинг, порівняльне правознавство, опитування та інтерв'ю, функціонально-системний аналіз. Нормативно-правовий аналіз допомагає виявити спільні юридичні стандарти й відмінності між нормативно-правовими актами різних європейських країн. Наприклад, порівняння законів Іспанії та Німеччини щодо електронного подання позовних заяв може виявити різні підходи до забезпечення правосуддя через цифрові платформи. Юридичний моніторинг дозволяє відстежувати актуальні тенденції через регулярний моніторинг змін у законодавстві та практиці. Наприклад, слідкування за новинами про реформування електронного судочинства може дати уявлення про новітні практики та технології, які можуть бути корисні для адаптації в Україні. Порівняльне правознавство визначає найбільш ефективні елементи системи через порівняння правових систем і практик впровадження електронного судочинства в різних країнах. Наприклад, порівняння електронних судових систем у Латвії та Литві може допомогти визначити найбільш корисні аспекти, такі як інтеграція з національними реєстрами. Опитування та інтерв'ю з експертами в галузі судочинства та інформаційних

технологій надають додаткову інформацію про реальний досвід упровадження й функціонування електронних судів. Наприклад, інтерв'ю з представниками судових органів у Франції можуть надати інформацію про практичні проблеми й успіхи, які не завжди відображені в офіційних звітах. Функціонально-системний аналіз досліджує, як різні елементи системи електронного судочинства взаємодіють між собою та з іншими системами в правовій сфері, що допомагає визначити ефективність і можливі проблеми в їх функціонуванні. Наприклад, аналіз інтеграції електронного судочинства з іншими державними інформаційними системами в Німеччині може виявити як поліпшення, так і проблеми, які можуть вплинути на реалізацію таких систем в Україні.

Ці методи допоможуть створити всебічний аналіз досвіду впровадження та функціонування систем електронного судочинства в різних європейських країнах, а також розробити рекомендації для України на основі кращих практик.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

2.1 Характеристика нормативно-правових актів, які сприяють упровадженню та функціонуванню систем електронного судочинства в країнах Європи

Якщо говорити про європейські країни, то нині ухвалено низку нормативно-правових актів Ради Європи, які сприяють розвитку електронного судочинства. Наприклад, Висновок №2 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи щодо фінансування та управління судами з метою забезпечення ефективності судових органів і виконання ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (від 23.11.2001); Рекомендація № R (95) 11 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо відбору, оброблення, подання та архівації судових рішень у правових інформаційно-пошукових системах (від 11.09.1995); Рекомендація Rec (2001) 2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо рентабельності розробки і зміни конструкції судових і юридичних інформаційних систем (від 28.02.2011); Рекомендація Rec (2001) 3 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо надання судових та інших юридичних послуг громадянам із використанням новітніх технологій (від 28.02.2011); Рекомендація Rec (2003) 14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про можливість взаємодії інформаційних систем у сфері правосуддя» (від 09.09.2003); Рекомендація Rec (2003) 15 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про архівування електронних документів у правовій сфері» (від 09.09.2003) тощо [6, с. 107].

У свою чергу, Парламентська Асамблея Ради Європи у своїй Резолюції №2081(2015) «Доступність правосуддя та Інтернет: можливості та виклики» зазначає, що доступність правосуддя є основою будь-якої демократичної держави, яка заснована на верховенстві права, та є необхідною умовою для ефективного використання громадянами своїх прав. Використання ІКТ може покращити доступність правосуддя, оскільки вони здатні не лише спростити та прискорити

процедури, а й підвищити узгодженість та передбачуваність результатів, їх гнучкість [7].

Також неможливо позитивно не відзначити створення Європейського порталу електронного судочинства (<https://e-justice.europa.eu>), який сприяє підвищенню прозорості судових систем держав-членів, надаючи громадянам практичну інформацію про судову систему та процедури їх рідною мовою. Вся інформація на порталі доступна на 23 офіційних мовах Європейського Союзу. Мета порталу полягає в покращенні доступу до правосуддя для громадян Європейського Союзу, зокрема, надаючи інформацію про права жертв у кримінальних справах, їх право на компенсацію, основоположні права в кожній державі-члені та принципи щодо можливості порушення справ у судах інших держав-членів (більше ніж 12 000 сторінок інформації) [8, с. 226].

За результатами дослідження практики європейських країн у сфері впровадження інформаційно-комунікаційних систем у судовій владі в грудні 2016 року Європейська комісія з питань ефективності правосуддя ухвалила Керівні принципи кіберправосуддя. Ці принципи призначені для національних законодавців і спрямовані на ефективне використання можливостей ІКТ з метою вдосконалення функціонування національних судових систем. Важливо зазначити, що у цьому документі наголошується на необхідності встановлення чітких цілей (підвищення якості правосуддя) для модернізації системи правосуддя, розглядаючи технології як засіб, а не як мету [9, п. 79].

Одним із ключових документів у сфері цифрового правосуддя є прийнята у 2018 році Європейська хартія з етики щодо використання штучного інтелекту в судових системах. Основні етичні принципи використання штучного інтелекту в судових системах включають: дотримання фундаментальних прав людини – сумісність інструментів штучного інтелекту з основними правами; недискримінацію – запобігання будь-якій дискримінації між особами; якість та безпеку – забезпечення безпечного технологічного середовища для обробки судових рішень та даних із використанням сертифікованих джерел; прозорість, неупередженість та справедливість – можливість проведення зовнішнього аудиту; принцип «під контролем користувача» – виключення розпорядчого підходу та легалізація ключової ролі користувача, який повинен бути «поінформованим актором» і контролювати свій вибір [10].

Загалом у червні 2019 року Європейська комісія з ефективності правосуддя схвалила Інструментарій для імплементації принципів кіберправосуддя (цифрового, електронного правосуддя). Основні рекомендації та принципи щодо впровадження цифрового правосуддя адресовані судам та міністерствам юстиції й передбачають надання методичної допомоги в удосконаленні національних судових систем та оптимізації їх ефективності. Цей документ містить інструменти для підтримки процесів розробки організаційних основ кіберправосуддя,

оцінювання IT-проектів за наданою шкалою, перевірки кроків і дій, необхідних для розробки та імплементації таких проектів у судочинстві [11, с. 101].

2.2 Досвід упровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Північної Європи

У Великобританії електронна подача документів до суду стала можливою в експериментальному порядку з червня 2009 року в Адміралтейському (морському) та Торговому судах, а також у Лондонському Промисловому і Торговому суді при Королівському суді (Commercial and London Mercantile Courts at the Royal Court of Justice). Використання інформаційних технологій у судах Великобританії регулюється Правилами цивільного судочинства (Civil Procedure Rules) та Практичним керівництвом до цих Правил. Подача документів здійснюється одночасно в паперовій та електронній формах (у форматі PDF).

Однією з цікавих ініціатив щодо впровадження системи електронного судочинства у Великобританії була пропозиція створення онлайн суду її Величності (Her Majesty's Online Court) [12, с. 6–7]. Ця ідея була розвинута суддею Верховного суду Великобританії Лордом Брігсом і перетворена в Огляд структури судів, що включав створення Суду онлайн рішень із юрисдикцією розглядати цивільні спори з ціною позову від 10 000 фунтів стерлінгів, з поетапним збільшенням максимального порогу до 25 000 фунтів стерлінгів [13, с. 118–120].

У Латвії згідно з Законом про судову владу, судова інформаційна система країни є державною інформаційною системою, розробленою урядом Латвії через Міністерство юстиції. Основною метою цієї системи є автоматизація діловодства в судовому процесі, що включає реєстрацію справ, обробку та збереження даних, оперативний моніторинг стану справи, ефективний обмін інформацією між судами та іншими організаціями, а також автоматичну підготовку статистичних звітів.

Єдина централізована судова інформаційна система Латвії була створена в 1998 році та впроваджена в 1999 році. Вона підтримується та розвивається Судовою адміністрацією Латвії й нещодавно була перенесена на нову платформу в рамках проекту E-case (Електронна справа). Ця система використовується всіма судами Латвії, включаючи окружні, апеляційні суди та Верховний Суд.

Розподіл справ у судовій інформаційній системі може здійснюватись як автоматично, так і вручну (головою суду). Модуль розподілу був упроваджений у 2007 році, і нині справи розподіляються відповідно до «Наказу про основні принципи спеціалізації та визначення навантаження суддів», затвердженого Радою суддів у 2016 році.

Основні принципи цієї системи включають: спеціалізацію суддів на одному або кількох типах проваджень (цивільному, кримінальному, адміністративному або за адміністративними правопорушеннями), з визначенням спеціалізації у відсотках (максимум 100%). Справи класифікуються як спеціалізовані, неспеціалізовані або пропорційно розподілені. При цьому враховується навантаження

на суддю, можливе встановлення «верхнього кордону розподілу» для обмеження максимального числа справ на одного суддю за день, а також можливість відмічати відсутність судді, щоб не розподіляти справи на нього/неї в період відсутності.

Система інтегрована з рядом реєстрів, включаючи Державний єдиний комп'ютеризований земельний реєстр, інформаційну систему паспортів та міграційних даних, кадастрову інформаційну систему, інформаційну систему Департаменту пенітенціарної служби, інформаційну систему Управління безпеки дорожнього руху, Реєстр юридичних осіб та інші відповідні реєстри [14, с. 58–63].

У Литві вся інформація про судові справи зберігається в централізованій інформаційній системі всіх судів, відомій як ЛІТЕКО. Ця система була впроваджена в 2004 році і з того часу підтримується та постійно оновлюється Національною судовою адміністрацією.

Система ЛІТЕКО включає кілька ключових модулів: реєстрацію, управління та зберігання електронної інформації та документів, державний реєстр судових рішень, автоматичне формування судової статистики та звітів, зберігання аудіо-записів судових засідань, пошук документів і даних для судового процесу, публікацію інформації про діяльність суду та графіки слухань, автоматичний розподіл справ, державний портал електронних послуг, а також обмін інформацією між установами.

Згодом у 2011 році, в рамках реалізації національної стратегії, Національна судова адміністрація Литви розпочала проєкт з розвитку електронних послуг у судах. Як результат, 1 липня 2013 року був запущений портал державних електронних послуг судів (ЕРР), що функціонує як окремий модуль системи ЛІТЕКО.

Між 2015 і 2017 роками ЛІТЕКО була інтегрована з 14 інформаційними системами та реєстрами інших установ, таких як Асоціація адвокатів Литви, Управління місць позбавлення волі, Судова виконавча служба, Реєстр резидентів, Реєстр юридичних осіб, Реєстр адвокатів, Реєстр заповітів тощо. Під час цих розробок були вирішені операційні питання: покращено швидкість роботи системи, оптимізовано бізнес-процеси та додано нові функціональні можливості для ефективного управління даними про судові справи. В результаті всі зацікавлені сторони мають можливість отримувати інформацію про хід розгляду справи. Окрім того, було створено нове вдосконалене технологічне рішення ЛІТЕКО2.

У січні 2017 року Судова рада Литви затвердила Стратегічні засади розвитку литовської судової системи, один із семи напрямків яких присвячений розробці ІТ-інструментів, що сприяють ефективному здійсненню правосуддя [14, с. 13–17].

У свою чергу, Естонія відзначається однією з найефективніших судових систем у світі завдяки повній автоматизації судових процесів та використанню електронної комунікації, що отримало назву електронного правосуддя. Розвиток електронного судочинства в Естонії обумовлений потребою інтегрувати незалежні сховища даних. Проєкт «Електронна справа» забезпечує обмін інформаці-

єю між різними інформаційними системами, такими як поліція, прокуратура, суди, установи виконання покарань, органи пробації, податкові органи, митниця, адвокати та громадяни. Завдяки цьому проєкту дані вводяться лише один раз, а комунікація між сторонами відбувається в електронному вигляді, що дозволяє зекономити час і ресурси. «Електронна справа» отримала відзнаку Європейської премії «Кришталеві ваги правосуддя 2014» за інноваційний підхід, що сприяє підвищенню ефективності правосуддя.

Публічний портал «Електронної справи» надає громадянам можливість ініціювати цивільні, адміністративні або виконавчі провадження, а також справи про кримінальні проступки. Через цей портал можна стежити за перебігом проваджень, подавати документи та брати участь у процесах. «Електронна справа» є інформаційною онлайн-системою, яка агрегує документи, що стосуються різних видів судових проваджень, та дозволяє здійснювати необхідні дії, вносити дані та обробляти їх. Система надає можливість сторонам справи та їх представникам подавати документи в електронному форматі й контролювати хід судових процесів.

Крім того, в Естонії функціонує інформаційна система суду (KIS), яка представляє собою сучасну платформу для управління інформацією в судах першої та другої інстанцій, а також у Верховному Суді. KIS є єдиною інформаційною системою для всіх видів судових проваджень. Система розроблена за допомогою технологій C# та NET framework і працює на базі даних MSSQL, інтегруючись з іншими системами через захищений протокол обміну даними X-Road. Вона дозволяє реєструвати судові справи, засідання та рішення, автоматично розподіляти справи між суддями, створювати повістки, публікувати судові рішення на офіційному сайті та збирати метадані. Конфіденційні дані та документи доступні лише суддям і співробітникам суду, які безпосередньо займаються справою.

Останнім значним досягненням в естонській системі електронного правосуддя є проєкт «Цифрова судова справа», що має на меті запровадження повністю безпаперових судових проваджень. Цей проєкт забезпечив додаткові функціональні можливості для суддів і юристів, такі як систематизація і фільтрація документів, групова робота з ними, коментарі, цифрові посилання між документами, а також функції копіювання та вставлення тексту.

Для управління розвитком інформаційних технологій та визначенням пріоритетів у судовій системі Естонії був створений керівний комітет, який офіційно має статус дорадчого органу генерального директора. Генеральний директор несе особисту відповідальність за питання, пов'язані з інформаційними технологіями перед Радою судів [14, с. 21–26].

Фінляндія почала впроваджувати електронні судові системи в середині 2000-х років. Основною метою було зменшення паперових документів та прискорення судових процедур. Перші кроки були зроблені в рамках загальноєвропейських ініціатив, таких як програма e-Codex, яка спрямована на забезпечення взаємодії між судовими системами різних країн ЄС.

Фінське законодавство передбачає кілька актів, що регулюють електронне судочинство. Основними документами є Закон про судові справи (Oikeudenkäymiskaari) [15] та Закон про електронний документообіг (Sähköinen asiakirjakäsittely) [16]. Ці акти визначають правила використання електронних документів, їх юридичну силу та вимоги до безпеки.

У Фінляндії електронне судочинство реалізується через кілька ключових компонентів: 1) електронний портал суду: цей портал дозволяє сторонам подавати документи онлайн, отримувати доступ до матеріалів справи та слідкувати за ходом розгляду; 2) системи управління справами: автоматизують облік і реєстрацію справ, а також планування судових засідань; 3) електронні засідання: забезпечують можливість проведення слухань через відеоконференції, що є особливо корисним для учасників, які перебувають на відстані [17, с. 59].

2.3 Досвід упровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Західної Європи

В Австрії реалізовано програму автоматизації процесів у системі правосуддя, яка підтримує всі суди та прокуратури у веденні реєстрів більше ніж 66 різних типів проваджень. Деякі з цих проваджень, такі як процедура платіжного доручення, повністю автоматизовані: судові рішення видаються автоматично та надсилаються централізованою поштовою службою. Документи та рішення передаються через систему електронної передачі юридичних повідомлень, а судовий збір стягується безготівковим платежем.

В Австрії також функціонує програма EliAs, яка є інтегрованим електронним інструментом для прокурорів. Це IT-рішення покликане спростити адміністрування матеріалів справ під час попереднього розслідування, замінюючи значну кількість паперових документів електронними аналогами.

Крім того, Австрія стала першою країною, яка ще в 1990 році впровадила електронну передачу юридичних повідомлень, на рівні з поданням документів у друкованій формі. Система електронної передачі юридичних повідомлень забезпечує електронний документообіг та автоматичне отримання детальної інформації по справах через IT-застосунки правосуддя, що дозволяє прогнозовано скоротити потребу в 130 працівниках і здійснювати подальшу оптимізацію шляхом збільшення використання електронної передачі.

У 1999 році в Австрії було запроваджено «магістраль даних системи правосуддя», яка дозволяє електронне обслуговування процесуальних документів у режимі зворотного зв'язку, що забезпечило щорічну економію на оплаті поштових відправлень на суму понад 12 млн євро.

З 2007 року електронна передача юридичних повідомлень була перенесена на технологію веб-сервісів з використанням MTOM. Доступ до системи забезпечується через захищені SSL-з'єднання та сертифікати, що дозволяє надсилати докази у форматі PDF/A разом із супутніми даними в XML-форматі. Починаючи

з 2009 року суди та прокуратури Австрії можуть передавати рішення, стенограми та інші документи у вигляді PDF-файлів через електронну передачу юридичних повідомлень [14, с. 67–75].

Іншим прикладом країни, чий досвід упровадження електронного судочинства заслуговує на особливу увагу в контексті проведеного аналізу, є Німеччина. Основним інструментом, що забезпечує функціонування електронного правосуддя в Німеччині, є система Електронна судова та адміністративна поштова скринька (EGVP). Для використання цієї системи користувачам необхідно встановити спеціалізовану програму «Електронна судова та адміністративна поштова скринька» на свій комп'ютер. Ця програма є безкоштовною й доступна для завантаження з офіційних веб-сайтів. Вона є результатом успішної адміністративної реформи й підтримує реалізацію нових положень німецького законодавства в галузі електронного правосуддя.

Згідно з німецьким законодавством науково-технічні засоби зв'язку повинні забезпечувати ефективний документообіг правової інформації між громадянами та державними органами. Система EGVP надає користувачам такі функції, як доступ до судових ресурсів 24/7, надійне передавання даних із використанням криптографічних методів, захищений зв'язок, можливість електронної обробки файлів, автоматичні електронні сповіщення, а також підтримку всіх акредитованих карток підпису. Таким чином, електронна система документообігу доповнює традиційні паперові процеси, забезпечуючи їх ефективніше й зручніше функціонування [18].

2.4 Досвід упровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Східної Європи

Аналізуючи досвід європейських країн у сфері впровадження електронного судочинства, варто звернути увагу на досягнення польської системи правосуддя. Польська система є однією з найбільш близьких до української в контексті організаційно-правового забезпечення судочинства серед країн Європейського Союзу [19, с. 136]. Важливим етапом євроінтеграційного процесу для польської судової системи стало створення єдиного електронного суду в Любліні, який має юрисдикцію на всій території Польщі, незалежно від місця проживання чи реєстрації сторін [20]. Цей суд розглядає цивільні справи в режимі електронних процедур, тобто через Інтернет. Регулювання електронного розгляду справ відбувається відповідно до розділу VIII «Електронне наказне провадження» Цивільного процесуального кодексу Республіки Польща. Кодекс передбачає, що справа може бути розглянута в електронній формі лише у випадку, якщо позивач вибирає подання позову електронним шляхом. Згідно з § 2 ст. 505–30 цього кодексу, дії суду, судового секретаря та учасників процесу реєструються виключно в інформаційно-телекомунікаційній системі, а дані, отримані в результаті цих дій, підтверджуються електронним підписом [21].

У свою чергу, цікавим є досвід Республіки Молдова в сфері судових інформаційних систем. Вона представляє собою автоматизовану інформаційну платформу, що об'єднує ресурси, інформаційні технології та методики. Головною метою цієї системи є реєстрація, обробка та використання інформації щодо судових справ з моменту їх реєстрації до архівування та публікації. Система також слугує основною платформою для управління Реєстром судових справ і надає актуальну інформацію органам державного управління, фізичним і юридичним особам відповідно до законодавства Республіки Молдова.

Основні компоненти судової інформаційної системи Республіки Молдова включають: 1) інтегровану систему розгляду справ, яка представляє собою комплексне IT-рішення для автоматизації документації, здійснення нагляду та контролю за електронним управлінням матеріалами справ та іншими процесуальними документами, що видаються судом; 2) IT-систему «E-JUDICIAL FILE», що забезпечує автоматизоване подання клопотань до суду та електронну розсилку документів справи; 3) національний портал судів загального права (PNIJ), що функціонує як єдине джерело доступу до загальнодоступної інформації про діяльність судів; 4) інформаційну систему забезпечення проведення судових засідань (SIAS), яка включає відеоконференції, аудіо- та відеозаписи судових засідань із застосуванням периферійного обладнання та спеціального програмного забезпечення для запису [14, с. 29–31].

2.5 Досвід упровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Південної Європи

В Італії управління судовою системою здійснюється Міністерством юстиції та Судовою радою. Міністерство юстиції відповідає за нагляд за судовими послугами, включаючи управління персоналом та розвиток інформаційних технологій. Судова рада займається питаннями статусу суддів і прокурорів, а нещодавно також взяла на себе функції організації судів та прокуратур.

Електронне правосуддя в Італії демонструє значну різноманітність з помітними відмінностями між цивільним і кримінальним провадженнями. Так, у цивільних справах переважає цифровий формат провадження. Офіційні документи зберігаються в електронному вигляді, тоді як паперові документи використовуються як допоміжний засіб для деяких процедур. На противагу цьому в кримінальних справах основна частина проваджень ведеться в паперовому форматі з цифровими документами, що виконують допоміжну роль для осіб, залучених до справи.

Для проведення цивільних і кримінальних слухань застосовуються різні технології. Для відеоконференцій використовуються платформи, такі як MS Teams, а аудіо- та відеозаписи дозволяють вести протоколи під час слухань. У цивільних справах судді часто використовують програму для розпізнавання мови, таку як Dragon, для складання проєктів судових рішень без залучення секретарів [14, с. 39–40].

В Іспанії відповідальність за здійснення правосуддя розподілена між Міністерством юстиції, Судовою радою та 12 автономними громадами. Така фрагментована структура управління ускладнює розвиток електронного правосуддя в країні. Хоча Іспанія досягла певних успіхів у розробці ефективних платформ для електронного правосуддя, фрагментація вплинула на характер і результати інвестицій у цю сферу. Аналіз інвестицій в електронне правосуддя в Іспанії надає корисну інформацію для розуміння особливостей його розвитку та наслідків, зумовлених фрагментованою системою правосуддя.

Перше законодавче регулювання, яке заклало основу для більш інтегрованої електронної судової системи в Іспанії, було ухвалене у 2007 році. Це законодавство регулює використання та функціональні можливості системи LexNet, прийнятої Міністерством юстиції для доставки повісток і обміну процесуальними документами. У 2011 році парламент Іспанії затвердив загальні рамки для використання сучасних інформаційних технологій у правосудді, включаючи електронну подачу документів. Тією ж постановою було засновано Національний технічний комітет (Comité Técnico Estatal de Administración Judicial Electrónica, СТЕАЖЕ), який відповідає за розвиток електронного правосуддя й координацію відповідних проєктів. Це заклало необхідну правову основу для розвитку електронного правосуддя в складній інституційній судовій системі [22].

У 2015 році парламент Іспанії ухвалив закон, що зобов'язує використання електронного подання документів у всіх судових розглядах. Стаття 230 Закону про судову систему вимагає від судів використання всіх доступних технологічних систем для своєї діяльності, при цьому електронні документи мають юридичну силу за умови, що технічні засоби забезпечують їх достовірність і цілісність. Підзаконні акти визначають випадки та технології для забезпечення цих вимог, а також регламентують обов'язкове використання систем суддями та прокурорами. У 2018 році Судова рада видала наказ, який встановлює організаційно-технічні вимоги для обов'язкового використання системи електронного правосуддя, судових систем і електронних картотек, а також визначає вимоги до підготовки кадрів і перевірки відповідності технічним і функціональним вимогам [23].

Незважаючи на те, що більшість іспанських судів користуються системою LexNet, ця система не є загальнонаціональною. Автономні громади, такі як Кантабрія, Каталонія та Наварра, створили власні системи електронного документообігу (Avantius, JustiziaSip і Justicia.cat), які відповідають місцевим нормативним вимогам. LexNet забезпечує електронне подання документів для Міністерства юстиції та інших автономних громад, таких як Андалусія, Арагон, Астурія, Канарські острови, Каталонія (тільки для надсилання повідомлень), Галісія, Ла-Ріоса, Мадрид і Валенсія.

Таким чином, іспанська система електронного правосуддя охоплює дев'ять автономних систем. У цих умовах інтеграція та стандартизація цих систем є складною задачею. Незважаючи на існування загальної правової бази, яка дозволяє

електронний документообіг і робить його обов'язковим з 2015 року, продовжують діяти кілька різних систем. Більшість судів використовують LexNet, але в деяких судах застосовуються інші системи електронного документообігу. Таким чином, системи електронного подання документів в Іспанії варіюються в залежності від регіону [22]. Для вирішення цих проблем Судова рада Іспанії встановила мінімальні вимоги до сумісності програмних платформ і провела тести для перевірки відповідності систем мінімально необхідним стандартам.

2.6 Досвід упровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах, що частково розташовані в Європі

У Грузії впровадження системи електронного судочинства розпочалося в 2017 році, коли було розроблено та затверджено Стратегію судової влади та План дій на 2017–2021 роки. Цей стратегічний документ визначає конкретні напрямки діяльності Вищої ради правосуддя та забезпечує подальший розвиток судової системи через реалізацію заздалегідь запланованих заходів.

Розробка Стратегії та Плану дій була здійснена Стратегічним комітетом, створеним спеціально для цього процесу, у рамках зобов'язань за Угодою про асоціацію між Грузією та Європейським Союзом. Вони включають п'ять основних стратегічних напрямків: незалежність і неупередженість суддів, забезпечення підзвітності правосуддя, підвищення якості правосуддя та професіоналізму, підвищення ефективності судової влади та забезпечення доступу до правосуддя [14, с. 91–93].

Особливу увагу в Стратегії приділено розвитку електронної системи судочинства, що передбачає запровадження спеціального плану розвитку в цій сфері. Судова система Грузії має довгострокове бачення розвитку ІТ-інфраструктури, спрямоване на забезпечення ефективності та доступності судів. Для цього в органах судової влади проведено комплексний аудит ІТ, який мав на меті формування ефективної політики, стратегічного документа та плану дій щодо інформаційних технологій.

Аудит охоплює різні аспекти, включаючи функціонування електронного ведення справ та виявлення технічних проблем, перешкоди для повного впровадження електронного розподілу справ і забезпечення публічності судових рішень через електронну систему.

Судова система Грузії використовує уніфіковану систему електронного ведення справ, що включає важливі програми та модулі для ефективного функціонування судової влади. Вся інформація про справи (процесуальні документи, інформація про учасників, процесуальні дії та події, аудіозаписи) зберігається в централізованій інформаційній системі, яка називається Електронна судова система Грузії.

У грузинських судах електронні справи обробляються за допомогою програми, що забезпечує накопичення інформації про цивільні, кримінальні та адміні-

стративні провадження у судах усіх інстанцій. Управління цією програмою здійснює Департамент загальних судів [14, с. 91–95].

У Туреччині впровадження електронного судочинства розпочалося на початку 2000-х років. Однією з ключових ініціатив стало створення Національної судової мережі (UYAP), яка була запущена в 2007 році. Ця система забезпечує електронний документообіг, автоматизацію процесів судочинства та зручний доступ до судових рішень для громадян [24]

Основні компоненти UYAP: 1) електронний документообіг – UYAP забезпечує електронне подання документів, що значно скорочує час на розгляд справ. Це дозволяє адвокатам, громадянам та судовим органам подавати й отримувати документи без необхідності фізичної присутності в суді. Електронний документообіг сприяє зменшенню паперової роботи та підвищенню ефективності судових процесів; 2) автоматизація процесів – UYAP автоматично генерує розклади засідань, повідомлення та інші документи, що дозволяє зменшити навантаження на суддів та адміністративний персонал, а також знижує ризик помилок, пов'язаних з людським фактором. Крім того, автоматизація процесів дозволяє швидше обробляти справи та зменшує час очікування для громадян; 3) доступ до інформації – UYAP надає громадянам можливість переглядати судові рішення, подавати запити та отримувати інформацію про стан їх справ онлайн. Це сприяє підвищенню прозорості судової системи та забезпечує громадянам легкий доступ до правової інформації. Крім того, система дозволяє адвокатам та іншим юридичним професіоналам зручно керувати своїми справами [25]

У Туреччині впровадження електронного судочинства регулюється рядом законів, серед яких: 1) закон про електронний документообіг, що регулює порядок електронного подання документів, їх зберігання та обробку. Він також визначає права й обов'язки сторін, що беруть участь у електронному судочинстві; 2) закон про інформаційні технології, який регулює використання інформаційних технологій у судовій системі, включаючи безпеку даних та захист особистої інформації [26].

2.7 Пропозиції щодо найбільш кращого досвіду для України

Упровадження систем електронного судочинства в різних європейських країнах показало різний рівень ефективності та зручності для користувачів. На основі аналізу цих систем, саме досвід Фінляндії, Іспанії та Естонії виглядає найбільш релевантним для запозичення Україною.

Фінляндія є прикладом успішного впровадження електронного судочинства завдяки акценту на прозорість і доступність судової системи для громадян. Така система дозволяє громадянам мати доступ до судових документів та рішень через інтернет, що підвищує довіру до судової системи та зменшує можливості для корупції, а інтеграція з державними реєстрами спрощує процедури та зменшує бюрократичні перешкоди. Для України досвід Фінляндії є корисним тим, що може

значно підвищити прозорість судових процесів, забезпечити громадянам легкий доступ до судових документів та рішень, що важливо для підвищення довіри до судової системи.

У свою чергу Іспанська система LexNet є прикладом централізованої платформи для електронного судочинства, яка об'єднує всі судові процеси в одному цифровому просторі. Вона дозволяє ефективно управляти справами, забезпечуючи легкий доступ до судових документів для всіх учасників процесу, а здійснення автоматизації багатьох процесів та електронного обміну документами знижують адміністративні витрати та прискорюють розгляд справ. Для України впровадження централізованої системи дозволить уникнути дублювання зусиль, зменшити адміністративні витрати та підвищити ефективність судової системи.

Досвід Естонії є корисним в аспекті широкої цифровізації де електронні сервіси використовуються на всіх рівнях державного управління, що сприяє зручності й ефективності, а електронні платформи значно скорочують час розгляду справ, забезпечуючи швидкий доступ до правосуддя. Для України цей досвід є цінним тим, що забезпечує швидкий та зручний доступ до судових процесів, що підвищує ефективність судової системи та задоволеність громадян.

Поєднання найкращих практик Фінляндії, Іспанії та Естонії дозволить Україні створити ефективну, прозору та безпечну систему електронного судочинства. Прозорість фінської системи, централізація іспанської та широке впровадження електронних сервісів естонської системи забезпечать зменшення корупції, підвищення ефективності судових процесів та довіри громадян до судової системи.

Таким чином, Україна може запозичити ці елементи, щоб створити систему, яка відповідатиме потребам сучасного суспільства та сприятиме розвитку правової держави.

ВИСНОВКИ

У цій статті було проведено всебічний аналіз досвіду впровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Європи, що охоплює різні регіони континенту. Нормативно-правова база, яка регулює впровадження таких систем, є ключовим фактором у забезпеченні їх ефективного функціонування. У дослідженні було розглянуто специфіку законодавчих актів, які сприяють розвитку електронного судочинства, що дозволяє зрозуміти їх переваги та виклики.

Досвід країн Північної Європи, зокрема Великобританії, Латвії, Литви, Естонії та Фінляндії, демонструє високий рівень інтеграції технологій у судову систему, що сприяє підвищенню прозорості й ефективності судочинства. Наприклад, Великобританія та Фінляндія активно впроваджують електронні засоби для подачі документів та проведення судових засідань у режимі відеоконференцій.

Країни Західної Європи, такі як Австрія та Німеччина, мають добре розвинені електронні системи, що забезпечують автоматизацію багатьох процесів, зокрема обробку судових справ і доступ до судових рішень в онлайн-режимі.

Це сприяє зменшенню навантаження на суди та підвищенню швидкості розгляду справ.

Досвід країн Східної Європи, зокрема Польщі та Республіки Молдова, показує поступовий перехід до електронного судочинства, що вимагає подальшого вдосконалення технічної інфраструктури та підготовки кадрів. Польща вже зробила значні кроки в упровадженні електронного документообігу в судах, що дозволяє прискорити процеси судового розгляду.

Країни Південної Європи, такі як Італія та Іспанія, також активно впроваджують електронні судові системи, які сприяють зменшенню бюрократії та підвищенню доступності правосуддя. Зокрема, Іспанія використовує систему LexNet, яка забезпечує безпечний обмін документами між учасниками судового процесу.

Країни, що частково розташовані в Європі, такі як Грузія та Туреччина, демонструють значний прогрес у розвитку електронного судочинства. Грузія активно використовує електронні ресурси для покращення доступу до судових послуг, а Туреччина впроваджує нові технології для підвищення ефективності роботи судів.

Таким чином, досвід європейських країн у впровадженні та функціонуванні систем електронного судочинства свідчить про їх здатність адаптуватися до сучасних технологічних викликів та забезпечувати ефективне правосуддя. Різні підходи до нормативно-правового регулювання, технічної інфраструктури та організації процесів показують, що кожна країна має свої особливості та виклики, але загальна тенденція свідчить про позитивний вплив електронних систем на судову систему.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Стаття має значну наукову цінність завдяки кільком важливим аспектам. По-перше, вона здійснює систематизацію великої кількості інформації щодо нормативно-правових актів та практичного впровадження систем електронного судочинства в різних європейських країнах. Це дозволяє виявити як загальні тенденції, так і специфічні особливості кожної з країн, що є важливим для глибшого розуміння процесів, що відбуваються в цій сфері. По-друге, стаття містить порівняльний аналіз, який допомагає виявити ефективні практики та проблемні аспекти, що можуть бути корисними як для України, так і для інших країн при впровадженні подібних систем. Аналіз дозволяє визначити, які підходи є найбільш результативними, а які потребують удосконалення, що є важливим для вдосконалення електронного судочинства на міжнародному рівні. По-третє, на основі проведеного аналізу стаття надає конкретні рекомендації, які можуть бути застосовані законодавцями, судовими органами та іншими зацікавленими сторонами для покращення функціонування електронного судочинства. Ці рекомендації сприяють упровадженню найбільш ефективних практик і покращенню процесів у судовій системі.

Крім того, стаття вносить суттєвий внесок у науковий дискурс, сприяючи розвитку знань у сфері електронного судочинства. Вона допомагає дослідникам та практикам краще розуміти й ефективно використовувати новітні технології в судовій сфері. І нарешті, аналіз досвіду різних країн надає можливість виявити універсальні принципи та підходи, які можуть бути адаптовані й упроваджені в інших юрисдикціях. Це сприяє глобальному розвитку електронного судочинства та підвищенню його ефективності та доступності, що має важливе міжнародне значення.

Таким чином, стаття є цінним джерелом інформації та рекомендацій для подальших досліджень і практичної діяльності в сфері електронного судочинства, сприяючи підвищенню ефективності та доступності правосуддя як в Європі, так і за її межами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Гадецька З. М., Штабрат А. І. Впровадження систем електронного судочинства. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8510> (дата звернення: 29.07.2024).
- [2] Демченко І. П. Електронне правосуддя: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Вісник Академії адвокатури України*. 2019. № 4. С. 92–99.
- [3] Rabinovich-Einy O., Katsh E. The New New Courts. *American University Law Review*. 2017. 67 (1). P. 165–215.
- [4] Цувіна Т. А. Онлайн суди та онлайн вирішення спорів у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя: міжнародний досвід. *Проблеми законності*. 2020. № 149. С. 62–79.
- [5] Ткаченко М. М. Нормативно-правове забезпечення електронного судочинства: європейський досвід та уроки для України. *Європейські перспективи*. 2020. № 2. С. 82–89.
- [6] Кушакова-Костицька Н. В. Електронне правосуддя: українські реалії та зарубіжний досвід. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 103–109.
- [7] Committee on Legal Affairs and Human Rights, Resolution 2081 of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe «Access to justice and the Internet: potential and challenges». 2015. URL: <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbmQvbnVvG1sL1hSZWYvWDJILURXLWV4dHluYXNwP2ZpbGVpZD0yMjI4MyZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGZYvWFJIZi1XRXC1BVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTIuMjgz> (дата звернення: 29.07.2024).
- [8] Каланча І. Міжнародний досвід використання електронного сегмента в кримінальній процесуальній діяльності суду. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2015. № 6(16). P. 224–228.
- [9] European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). Guidelines on How to Drive Change towards Cyberjustice: Stock-taking of Tools Deployed and Summary of Good Practices. As adopted at the 28th meeting of the CEPEJ on 7 December 2016. 2017. URL: <https://edoc.coe.int/en/efficiency-of-justice/7501-guidelineson-how-to-drive-change-towards-cyberjustice-stock-taking-of-tools-deployed-andsummary-of-good-practices.html> (дата звернення: 29.07.2024).

- [10] European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment. Adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ (Strasbourg, 3–4 December 2018). URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (дата звернення: 29.07.2024).
- [11] Паскар А. Л. Електронне судочинство: європейські стандарти vs українські реалії. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні* : матеріали IV міжнар. наук.-прак. конф. (м. Чернівці, 16 жовт. 2020 р.) / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, каф. орг. суд. та прав. органів, Нім.-укр. об'єднання юристів. Київ : ВАІТЕ, 2020. С. 100–102.
- [12] Online Dispute Resolution Advisory Group. Online Dispute Resolution for Low Value Civil Claims: Report. 2015. URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2015/02/Online-Dispute-Resolution-Final-Web-Version1.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
- [13] Lord Justice Brigs. Civil Courts Structure Review: Final Report. Judiciary of England and Wales. 2016. URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2016/07/civil-courts-structure-review-final-report-jul-16-final-1.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
- [14] Управління судовими інформаційними системами: міжнародний досвід. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5fa/a5e/c73/5faa5ec73c202992255267.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
- [15] Закон Фінляндії про судові справи (Oikeudenkäymiskaari). URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1734/17340004000?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Oikeudenk%C3%A4ymiskaari> (дата звернення: 29.07.2024).
- [16] Закон Фінляндії про електронний документообіг (Sähköinen asiakirjakäsittely). URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030013> (дата звернення: 29.07.2024).
- [17] Kettunen P. Digital Transformation in the Finnish Judiciary: A Study on the Adoption of E-Court Systems. *Finnish Law Review*. 2023. №42(1). P. 55–78.
- [18] Elektronisches gerichtshilfs- und verwaltungspostfach. Офіційний сайт EGVP. URL: http://www.egvp.de/beh_allgemeine_info/index.php (дата звернення: 29.07.2024).
- [19] Дубенко О. М. Закордонний досвід та напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення адміністративного судочинства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. №3. С. 133–139.
- [20] Качурінер В. Л., Пахлеванзаде А. Аналіз європейського досвіду та європейських стандартів щодо організації судової влади в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №9. С. 558–561.
- [21] Kodeks postępowania cywilnego. Wersja od: 15 kwietnia 2023 r. do: 21 maja 2023 r. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-cywilnego-16786199> (дата звернення: 29.07.2024).
- [22] Real Decreto 1065/2015, de 27 de noviembre, sobre comunicaciones electrónicas en la Administración de Justicia en el ámbito territorial del Ministerio de Justicia y por el que se regula el sistema LexNET. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-12999> (дата звернення: 29.07.2024).
- [23] Ley 18/2011, de 5 de julio, reguladora del uso de las tecnologías de la información y la comunicación en la Administración de Justicia. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-11605> (дата звернення: 29.07.2024).

- [24] Dr. Fatih ULAŞAN The possibility of using artificial intelligence for turkish administrative jurisdiction. URL: <https://iksadyayinevi.com/wp-content/uploads/2023/10/THE-POSSIBILITY-OF-USING-ARTIFICIAL-INTELLIGENCE-FOR-TURKISH-ADMINISTRATIVE-JURISDICTION.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
- [25] Turkish e-justice project «UYAP». URL: <https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/2014-12/Turkish%20eJustice%20project%20%27UYAP%27.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
- [26] Т.с. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat bilgi sistemi. URL: <https://www.mevzuat.gov.tr/> (дата звернення: 29.07.2024).

REFERENCES

- [1] Hadetska, Z. M., & Shtabrat, A. I. (2021). Implementation of electronic justice systems. *Efficient economy*, 1. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8510>.
- [2] Demchenko, I. P. (2019). Electronic justice: foreign experience and Ukrainian perspectives. *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*, 4, 92–99.
- [3] Rabinovich-Einy, O., & Katsh, E. (2017). The New New Courts. *American University Law Review*, 67(1), 165–215.
- [4] Tsuvina, T. A. (2020). Online courts and online dispute resolution in the context of the international standard of access to justice: international experience. *Problems of legality*, 149, 62–79.
- [5] Tkachenko, M. M. (2020). Regulatory and legal support of electronic justice: European experience and lessons for Ukraine. *European perspectives*, 2, 82–89.
- [6] Kushakova-Kostytska, N. V. (2013). Electronic justice: Ukrainian realities and foreign experience. *Legal journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 103–109.
- [7] Committee on Legal Affairs and Human Rights, Resolution 2081 of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe «Access to justice and the Internet: potential and challenges». (2015). Retrieved from <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbmQvbnvveG1sL1hSZWYyVWdJLURXLWV4dHIuYXNwP2ZpbGVpZD0yMjI4MyZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYyWFJlZi1XRClBVC1YUWYUERGlnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTIyMjgz>.
- [8] Kalancha, I. (2015). International experience of using the electronic segment in the criminal procedural activity of the court. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*, 6(16), 224–228.
- [9] European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) (2017). Guidelines on How to Drive Change towards Cyberjustice: Stock-taking of Tools Deployed and Summary of Good Practices. As adopted at the 28th meeting of the CEPEJ on 7 December 2016. Retrieved from <https://edoc.coe.int/en/efficiency-of-justice/7501-guidelineson-how-to-drive-change-towards-cyberjustice-stock-taking-of-tools-deployed-and-summary-of-good-practices.html>.
- [10] European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment. Adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ (Strasbourg, 3–4 December 2018). Retrieved from <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>.
- [11] Paskar, A. L. (2020). Electronic justice: European standards vs Ukrainian realities. *Modern challenges and actual problems of judicial reform in Ukraine: materials of the*

- IV International. science-practice conf. (Chernivtsi, October 16, 2020) / Ministry of Education and Science of Ukraine, Chernivtsi. national University named after Yu. Fedkovych, Nat. law University named after Yaroslav the Wise, cafe org. court. and rights bodies, German-Ukrainian association of lawyers. Kyiv: BAITE, 100–102.
- [12] Online Dispute Resolution Advisory Group (2015). Online Dispute Resolution for Low Value Civil Claims: Report. Retrieved from <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2015/02/Online-Dispute-Resolution-Final-Web-Version1.pdf>.
- [13] Lord Justice Briggs (2016). Civil Courts Structure Review: Final Report. Judiciary of England and Wales. Retrieved from <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2016/07/civil-courts-structure-review-final-report-jul-16-final-1.pdf>.
- [14] Management of judicial information systems: international experience. Retrieved from <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5fa/a5e/c73/5faa5ec73c202992255267.pdf>.
- [15] The Finnish Courts Act (Oikeudenkäymiskaari). Retrieved from <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1734/17340004000?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Oikeudenk%C3%A4ymiskaari>.
- [16] The Finnish Law on Electronic Document Management (Sähköinen asiakirjakäsittely). Retrieved from <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030013>.
- [17] Kettunen, P. (2023). Digital Transformation in the Finnish Judiciary: A Study on the Adoption of E-Court Systems. *Finnish Law Review*, 42(1), 55–78.
- [18] Elektronisches gerichts- und verwaltungspostfach. Ofitsiyni sait EGVP. Retrieved from http://www.egvp.de/beh_allgemeine_info/index.php (data zvernennia: 29.07.2024).
- [19] Dubenko, O. M (2022). Foreign experience and directions for improvement of administrative and legal support of administrative proceedings. *South Ukrainian legal journal*, 3, 133–139.
- [20] Kachuriner, V. L., & Pakhlevanzade, A. (2022). Analysis of European experience and European standards regarding the organization of the judiciary in Ukraine. *Legal scientific electronic journal*, 9, 558–561.
- [21] Kodeks postępowania cywilnego. Wersja od: 15 kwietnia 2023 r. do: 21 maja 2023 r. Retrieved from <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-cywilnego-16786199>.
- [22] Real Decreto 1065/2015, de 27 de noviembre, sobre comunicaciones electrónicas en la Administración de Justicia en el ámbito territorial del Ministerio de Justicia y por el que se regula el sistema LexNET. Retrieved from <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-12999>.
- [23] Ley 18/2011, de 5 de julio, reguladora del uso de las tecnologías de la información y la comunicación en la Administración de Justicia. Retrieved from <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-11605>.
- [24] Dr. Fatih ULAŞAN The possibility of using artificial intelligence for turkish administrative jurisdiction. Retrieved from <https://iksadyayinevi.com/wp-content/uploads/2023/10/THE-POSSIBILITY-OF-USING-ARTIFICIAL-INTELLIGENCE-FOR-TURKISH-ADMINISTRATIVE-JURISDICTION.pdf>.
- [25] Turkish e-justice project «UYAP». Retrieved from <https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/2014-12/Turkish%20eJustice%20project%20%27UYAP%27.pdf>.
- [26] T.c. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat bilgi sistemi. Retrieved from <https://www.mevzuat.gov.tr/>.

В'ячеслав Станіславович Політанський

Кандидат юридичних наук, старший дослідник
Провідний науковий співробітник
Науково-дослідний інститут державного будівництва
та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України
61002, вул. Чернишевська, 80, Харків, Україна

Viacheslav S. Politanskyi

Candidate of Law, Senior Researcher
Leading Researcher
Research Institute of State Construction and local self-government
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
61002, 80 Chernyshevska St., Kharkiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Політанський В. С. Досвід упровадження та функціонування систем електронного судочинства в країнах Європи. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2024. Т. 31. № 3. С. 15–37.

Suggested Citation: Politanskyi, V. S. (2024). Experience in the Implementation and Operation of Electronic Justice Systems in European Countries. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 31(3), 15–37.

Стаття надійшла / Submitted: 05/07/2024

Доопрацьовано / Revised: 05/08/2024

Схвалено до друку / Accepted: 05/09/2024